

Риёзус солиҳийн шарҳи / Риёзус солиҳийн шарҳи / 958-ҳадис

958 - عَنْ عَلَيٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا فِي جَنَارَةٍ فِي بَقِيعِ الْعَرْقَدِ، فَأَتَانَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَعَدَ، وَقَعَدْنَا حَوْلَهُ، وَمَعْهُ مِحْصَرَةٌ فَنَكَسَ وَجَعَلَ يَنْكُثُ بِمِحْصَرَتِهِ، ثُمَّ قَالَ: «مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا قَدْ كُتِبَ مَقْعُدُهُ مِنَ النَّارِ وَمَقْعُدُهُ مِنَ الْجَنَّةِ» فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَلَا تَنْكِلُ عَلَى كَتَابِنَا؟ فَقَالَ: «اعْمَلُوا، فَكُلُّ مُيَسَّرٍ لِمَا حُلِقَ لَهُ...» وَذَكَرَ تَمَامَ الْحَدِيثِ. مُتَّفَقُ عَلَيْهِ [خ 4945، م .[2647]

958. Али розияллоху анхудан ривоят қилинади:

“Биз Бақыйул ғарқадда бир жанозада эдик. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам келиб, ўтиридилар. Биз ҳам у зотнинг атрофларида ўтиридик. У зотнинг қўлларида ҳассалари бор эди. Бошларини қуи солиб, ҳасса билан ерга чизиб туриб: «Сизлардан ҳар бирингизнинг дўзах ва жаннатдан бўлган маконингиз ёзиб қўйилгандир», дедилар. Саҳобалар: «Эй Аллоҳнинг Расули, (унда амал қилиб ўтирмасдан) ўша ёзиб қўйилган тақдир китобимизга суюниб ўтираверайликми?» дейишиди. Шунда у зот:

«Амал қилинглар. Зоро, ҳар ким ўзи нима учун яратилган бўлса, ўшанга муяссар қилингандир...», деб ҳадисни охиригача зикр қилдилар.

Муттафақун алайҳ.

Шарҳ: Имрон ибн Ҳусойн розияллоху анхудан шунга ўхшаш ҳадис ривоят қилинади:

«Эй Аллоҳнинг Расули, жаннат ахли ва дўзах ахли билинганми?» дейилди.

«Ха», дедилар.

«Унда амал қилувчилар нима учун амал қиласидилар?» дейилди.

«Зеро, ҳар ким ўзи нима учун яратилган бўлса, ўшанга муюссар қилингандир», дедилар».

(Имом Бухорий, Муслим ва Абу Довуд ривоят қилишган).

Ушбу ҳадисда саҳобаи киромлар Расули акрам соллаллоҳу алайҳи васалламдан қадар тӯғрисида дастлабки маълумотларни эшигтан одамда пайдо бўладиган саволларни сўрамоқдалар. Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламдан дастлаб қадар тӯғрисидаги гапларни эшигтанларидан сўнг, уларда ҳам бу савол туғилган бўлиши мумкин. Саҳобаи киромлар томонидан:

«Эй Аллоҳнинг Расули, жаннат аҳли ва дўзах аҳли билинганди?» дейилди.

Яъни, ким жаннат аҳли, ким дўзах аҳли бўлиши олдиндан билинганди, дейишди. Билувчи маълум ва машҳур бўлганидан «билинганди» лафзи қазои қадар илмдан эканига яна бир далилдир. «Белгиланганди», «тайин қилинганди», «ҳукм қилинганди» каби сўзлар ишлатилмаган, балки, «билинганди» ишлатилган. Бу саволга Расули акрам соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Ҳа», дедилар.

Яъни, «Ҳа жаннат аҳли ва дўзах аҳли билинганди», деганлар.

«Унда амал қилувчилар нима учун амал қиласидилар», дейилди».

Яъни, жаннат аҳли кимлиги ҳам, дўзах аҳлиниң кимлиги ҳам билинганди бўлса, унда овора бўлиб амал қилишнинг нима кераги бор? Ана шу маънодаги саволга Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Зеро, ҳар ким ўзи нима учун яратилган бўлса, ўшанга муюссар қилингандир», деб жавоб бердилар.

Бу жумлага уламоларимиз: «Ҳар бир инсон ўзи учун халқ қилинганди амалга муюссар бўлади: саодатманд инсон, саодат аҳлиниң амалига, бадбаҳт инсон эса, шақоват аҳлиниң амалига муюссар бўлади, шунинг учун Аллоҳ амр қилган амалларни қилиш ҳар бир инсондан матлубдир», деб маъно берганлар.

Ҳа, Аллоҳ таоло барча бандаларини амал қилишга амр этган. Шариатнинг ҳаммаси ҳам, Қуръони Карим ҳам, Суннат ҳам Аллоҳнинг бандаларига қилган амрларидан иборатдир. Ушбу амрларга амал қилиш бандадан талаб қилинганди. Ўша амрларга амал қилган бандага саодат ваъда қилинганди.

Шунингдек, бандаларга қазои қадарга иймон келтириш амр қилинганди. Қазои қадарга иймон келтирган бандага саодат, иймон келтирмаган бандага бадбаҳтлик ваъда қилинганди.

Аммо бандаларга қазои қадар тўғрисида тортишиш, чуқур кетиш буюрилмаган. Аллоҳнинг бу ҳақдаги илмини билиш ҳам, қазои қадарни баҳона қилиб, амални тарк этиш ҳам амр қилинмаган.

Ушбу ҳадиси шарифда мусулмон инсоннинг келгуси ишларда қазои қадарни қандоқ тушуниши лозимлиги баён этилган. Мусулмон инсон бўлажак ишларда «Ҳар ким ўзи нима учун яратилган бўлса, ўшанга мұяссар қилингандир» жумласини шиор қилиб олиб, ўзини амалга уриши керак. Ўзи учун яхши амаллар мұяссар эканини исботлашга ҳаракат қилиши керак.

Бундай яхши ишларга мұяссар бўлганда эса, хурсанд бўлиши даркор. Баъзи кўнгилсиз ишлар бўлиб қолганда, уларни хато, ожизлик ҳисоблаб, дарҳол тавба қилиши, ёмон амаллар ўзи учун мұяссар әмаслигини исбот қилишга уриниши керак.

Бўлажак ишлар қаршисида мусулмон инсон ўзини қазои қадарга нисбатан қандай тутиши лозимлиги тўғрисидаги Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васалламнинг баёнлари ана шундан иборат. Саҳобаи киромларнинг ҳамда салафи солиҳларимизнинг тушунчалари ва амаллари ана шундан иборат. Улар доимо ўзларини яхши ишга мұяссар кишилар, дея ҳисоблаб яшаганлар. Мусулмон бўлишларини катта баҳт аломати, деб билишган. Ҳаётлари давомида ўзларини доимо яхши ишга уриб яшашган. Тақво билан бетавфиқликка бирданига дуч келсалар, яхши амалга мұяссар бўлиш ниятида ўзларини тақвога урганлар. Сахийлик билан баҳилликка дуч келсалар, ўзларини сахийликка урганлар. Ишчанлик ва дангасаликка дуч келсалар, ўзларини ишчанликка урганлар. Бутун умрларини қандай қилиб кўпроқ савобли амал қиласар әканман, деган фикр ва ҳаракат билан ўтказганлар. Шунинг учун ҳам улар чарчоқ, мashaққат, қийинчилик ва ўлимдан заррача қўрқмаганлар. Шунинг учун ҳам барча тўсиқларни осонлик билан енгланлар. Шунинг учун ҳам уларга доимо муваффақият ёр бўлган.

Қазои қадарга бўлган шу шаклдаги иймон заифлашганда эса, ҳамма ишлар орқага кетди. Амал қилиш ўрнига қазои қадарни тескари таъвил қилиб, «амалнинг фойдаси бўлармикан ёки йўқми» деб, қуруқ сафсата сотилгандан ишлар расво бўлди. Бунинг натижасида, беҳуда жанжал кўпайди. Исломий фазилатлар ўрнини иккиланиш, қўрқоклик, дангасалик ва бошқа разолатлар олди.

Натижада, салафи солиҳлар ўрнига Куръони Каримда айтилганидек: «Уларнинг ортидан намозни зое қиладиган ва шаҳватларга бериладиган ўринбосарлар келдилар».

Мусулмонлар ўз шахсиятларини, муносиб ўринларини тикламоқчи бўлсалар, қазои қадарга бўлган иймонини аввалги соғ ҳолига келтиришлари ҳам ўта зарур ишлардан бири эканини унутмасликлари керак.

Манба: hadis.islom.uz

